

Charakterystyka

Charakterystyka to forma wypowiedzi, która prezentuje daną postać. Może to być postać autentyczna lub fikcyjna. Możesz też scharakteryzować siebie, czyli napisać *autocharakterystykę*.

Charakterystykę piszemy według ściśle określonego planu:

1. Pierwszy akapit to **przedstawienie postaci**. Podajemy tu imię, nazwisko, wiek, zawód bohatera, czasem miejsce zamieszkania czy stan cywilny, np.:

Pan Tomasz, główny bohater noweli Bolesława Prusa pt. „Katarynka”, to dojrzały, wykształcony człowiek, z zawodu adwokat.

2. W następnym akapicie opisujemy dokładnie **wygląd zewnętrzny postaci**. Jeśli mamy do czynienia z postacią autentyczną, znaną z widzenia lub przynajmniej z telewizji, wiemy zazwyczaj wszystko, co trzeba. Znamy kolor oczu, kształt podbródka, kolor włosów, itd. Dopiero gdy chcemy opisać bohatera literackiego, często daremnie szukamy w książce potrzebnych szczegółów. Po prostu umieść w tym akapicie wszystko to, co da się powiedzieć na podstawie utworu. Jeśli jednak uda ci się zebrać pokątną ilość informacji o wyglądzie bohatera, pomyśl o podzieleniu ich na akapity: pierwszy niech mówi o twarzy, drugi o sylwetce, trzeci o sposobie poruszania się, itd.

3 i 4. Naprawdę trudny jest dopiero ten etap tworzenia charakterystyki - przedstawienie wnętrza bohatera, czyli jego **cech charakteru, usposobienia, intelektu, stosunku do innych ludzi i do wartości**.

Charakter to cechy ukształtowane przez wychowanie i doświadczenie życiowe, np. ktoś jest *pracowity, uczynny, złośliwy*.

Usposobieniem nazywamy sposób zachowania się, np. ktoś może być *wesoły, pogodny* albo *ponury*.

Intelekt (inaczej umysłowość) to z kolei sposób myślenia i zdolności człowieka, np. *bystrość, inteligencja, łatwość uczenia się języka obcego*.

Nie zawsze utwór literacki dostarczy Ci informacji zarówno o charakterze i usposobieniu, jak o intelekcie i stosunku do wartości. Niewiele np. można powiedzieć o intelekcie Santiago ze „Starego człowieka i morze”, po prostu nie jest on dla autora najważniejszy. A skoro tak, Ty także możesz go w swej charakterystyce pominąć. Czasem trudno jest odróżnić cechy charakteru od cech usposobienia, jeśli Ci się te dwie sprawy połączą, nie będzie to wielkim wykroczeniem. *Wesołość, skłonność do patrzenia przez różowe okulary* to na pewno cechy usposobienia, *ambicja i upór* - cechy charakteru. Ale już *otwartości* nie możemy tak pewnie sklasyfikować. Warto natomiast w osobnym akapicie zająć się stosunkiem bohatera do świata, tj. do innych ludzi, do przyrody, do wartości takich jak przyjaźń, miłość, ojczyzna, rodzina, praca, itd.

5. W ostatnim akapicie należy zawrzeć **ocenę postaci**: co Ci się w niej podoba, co nie, kiedy ją rozumiesz, kiedy nie, czy chciałbyś ją spotkać, czy ją podziwiasz (a może potępiasz?), komu postawiłbyś ją za wzór, itd.

Zdarzy się też, że trzeba będzie napisać *charakterystykę porównawczą*, tzn. zestawić cechy dwu bohaterów. Plan takiej pracy w niczym nie odbiega od planu zwykłej charakterystyki pojedynczego bohatera, tyle że każdy akapit mówi wtedy najpierw o jednym, a potem o drugim bohaterze. Jeśli bohaterowie się różnią, możesz przejść od jednego do drugiego przy pomocy słowa *natomiast* lub *przeciwnie*, jeśli ich cechy są zbieżne, wykorzystuj słowo *podobnie*.

PRZYKŁADOWA CHARAKTERYSTYKA BOHATERA

Charakterystyka Ani z Zielonego Wzgórza

Ania Shirley mieszka w Kanadzie na Wyspie Księcia Edwarda w małej wiosce Avonlea. Jest sierotą, rodziców straciła we wczesnym dzieciństwie, potem tułała się po obcych domach, trochę mieszkała w sierocińcu, a od jedenastego roku życia znalazła dom na Zielonym Wzgórzu u Maryli i Mateusza Cuthbertów.

Ania ma rude, wręcz czerwone włosy w kolorze marchewki i tysiące piegów na twarzy. Ma też szarozielone oczy i zgrabny nos. Jest nieco za chuda, więc marzy o rozkosznych dołeczkach na łokciach. Chciałaby też mieć czarne włosy zamiast zniechęcających rudych. Na szczęście kiedy Ania dorasta, włosy jej ciemnieją, a sylwetka nabiera gracji. Na początku pobytu na Zielonym Wzgórzu Ania nosi bardzo skromne sukienki uszyte w domu, dopiero potem Mateusz i Maryla sprawiają jej coraz więcej ładnych strojów.

Dwie najbardziej widoczne cechy Ani to duża wyobraźnia i bardzo żywe, uczuciowe, często nieprzemyślane reakcje na wszystko, co się dzieje dokoła. Wyobraźnia Ani pomaga jej przetrwać chwile samotności w obcych domach, bo dzięki niej ma przyjaciół i może w myślach przenosić się do znacznie przyjemniejszych miejsc. Dzięki wyobraźni Ani zabawy jej i koleżanek stają się ciekawsze, choć czasem i niebezpieczne. Żywe reakcje też przysparzają Ani sporo kłopotów, na przykład w historii z panią Linde, ale i zjednują przyjaciół.

Inną bardzo widoczną cechą Ani jest gadatliwość. Potrafi ona mówić bez końca i nigdy nie braknie jej tematu. Niekiedy męczy ona swych słuchaczy, ale częściej zaciekawia ich, bo jej opowieści są barwne i pełne bystrych spostrzeżeń. Nawet Maryla przyznaje po pewnym czasie, że lubi paplaninę swojej wychowanki. Zresztą gadatliwość dziewczynki maleje z wiekiem i szesnastoletnia Ania docenia już przyjemność snucia myśli i marzeń w ciszy i milczeniu.

Warto też zwrócić uwagę na ambicję, upór i wytrwałość Ani. Szybko pokonuje ona wszystkie zaległości w nauce i staje się pierwszą uczennicą, a w końcu zdobywa stypendium Avery'ego. Czasem bywa uparta niepotrzebnie, na przykład wtedy, gdy nad stawem odrzuca propozycję zgody ze strony Gilberta.

Ania jest szczerą i uczciwą. Nigdy nie kłamie i zawsze przyznaje się do błędów. Niekiedy wymaga to od niej sporej odwagi, jak w sytuacji, gdy musi przeprosić ciotkę Józefinę za skok do jej łóżka. Dzięki tym cechom Ania ma z dnia na dzień więcej przyjaciół.

Choć z pozoru pechowa i roztrzępana, Ania potrafi myśleć trzeźwo w trudnych sytuacjach. To jej przytomności umysłu Minnie Barry zawdzięcza życie.

Ania umie doceniać dom i przyjaciół. Darzy wiernym i gorącym uczuciem Marylę, Mateusza, Dianę i pannę Stacy. Jest zdolna do wielu poświęceń dla nich. W stosunku do innych jest zawsze otwarta i życzliwa i nie uprzedza się bez powodu. Potrafi wybaczać. Wybaczyła wszystko Pani Linde, Pani Barry, Panu Philipsowi i w końcu Gilbertowi. „Człowiek czuje się szlachetniejszy, gdy wybacza innym.” - mówi Ania pewnego razu.

Ania umie bawić się i pracować, jest wesoła, ale poważnie patrzy na wiele spraw, czasem psoci, ale umie to naprawić. Jej wyobraźnia i optymizm są wprost niezwykle. Z nią nikt się nie nudził i nikt się na niej nie zawiódł. Chciałabym być choć trochę do niej podobna, a przynajmniej mieć podobną przyjaciółkę.